

Ե Ղ Ի Ծ Ե Ի

ՉՈՐՍ ՅԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

ՀԱՅԿՈՑՆ ԳՐԱԿՐԻ ՄԸ ՄԷՋ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՅԵՂԱՆԱԿ

ՏԿԱԳՐ 1828-ի — ԳՐԱԳՐ 1224-ի

ԷՋ ՏՊ. 210

260. հարեւր երեսուն և երեք == հա-
րիւր և յիսուն և երեք

խորհրտունեաց == խորհրտունեաց

261. յիսուն և եւթն արամբք; յազգէն
գնթունեաց զարմանալին Տաճատ իննև
տասն արամբք, յազգէն դիմաքսնից ի-
մաստունն Հմայեակ քսան և երկու արամբք,
յազգէն քալարեղանեաց հրաշակերտն Ներսէս
եռն արամբք, յազգէն գնունեաց մանուկն
Վահան երկու արամբք, յազգէն ընծայ-
նոց արգարն == տասն և եւթն արամբք:
Յազգէն դիմաքսնից իմաստունն Հմայեակ
քսան արամբք: Յազգէն յնթունեաց զար-
մանալին Տաճատ, ինն և զի արամբք:
Յազգէն գնունեաց. մանուկն Վահան ե-
րեք արամբք: Յազգէն սննկացեաց ար-
դարն

260. Բ. Գ. Դ. Ե. Է. ձարիւր երեսուն և ե-
րեք:

261. Բ. Ե. յիսուն և եօթն արամբք, յազ-
գէն գնունեաց զարմանալին Տաճատ ինն և
տասն արամբք, յազգէն դիմաքսնից իմաս-
տունն Հմայեակ քսան և երկու արամբք, յազ-
գէն քալարեղանեաց հրաշակերտն Ներսէս եօթն
արամբք, յազգէն գնունեաց մանուկն Վահան
երեք արամբք, յազգէն ընծայնոց արդարն: —
Գ. Դ. ՅԵՆԱՅԳՁՏ) տասն և ինն արամբք
յազգէն քալարեղանեաց (ՀԵՆԱՅԳՄՎԵՆԱՅԸԱ):

262. Բ. Ե. Սրուանծուայ: — Գ. Դ. Սրա-
ւանծուայ:

263. Բ. Ե. Է. — Գ. Դ. երկու հարիւր ութ-
սուն և հինգ: (Հոս յայտնապէս կը հասկցուի ա-
հա որ վերը 261ի բաղդատութեան մէջ՝ մեր
Գրագրին ունեցած թիւերը սխալ են կամ շփո-
թութեան հետևանք, Վասն զի իր թիւերուն գու-

211

262. Սրուանծուայ == սրուանծուայ
հարազատօրն == հարազատօր

263. երկերիւր ութսուն և եւթն ==
երկերիւր ութսուն և եւթն

264. ընդ հմին և մեծամեծ նախարարն
անդէն == ընդ մեծամեծ նախարարացն որ
անդէն

265. և յարքունի տանէն և ի տանէն
արծրունեաց == և ի տանէն արծրունեաց

266. զայս երկերիւր ութսուն և եւթն,
և այլ ևս == զայս երկերիւր ութսուն և
եւթն, այլ ևս

որք զանուանս == որ զանուանս

267. ի մեծ պատերազմին == ի մեծ
պատերազմին կատարեցան

268. միահամուռ լինի ամենայն ==
միահամուռ լինին ամենայն

269. հազար երեսուն և վեց == հա-
զար երեսուն և վեց այր
աւուր == աւուր

270. երեք հազար հինգ հարեւր քա-
ռասուն և չորք == երեք հազար հինգ հա-
րիւր քառասուն և չորս

271. ի մեծ պատուաւորացն == ի մե-
ծամեծ պատուաւորացն

Վասն որոյ և կարի == վասն այնորիկ
կարի

ի իւր խոցեցաւ == իւր խոցեցաւ

մարն է 238, և ոչ 287, որ առջևի տպագրինն է:

264. Ե. երկու օր: — Բ. Գ. Դ. Ե. Ե. երեք
օր, ընդ ինն մեծամեծ նախարարսն, որ ան-

դէն: — Զ. Է. (ԸԻՄ) նախարարսն, անդէն:
265. Բ. Ե. Ե. յարքունի տանէ և ի տանէն
Արծրունեաց: — Գ. Դ. (ԵՑ) տանէն Արծրու-

նեաց: — Է. (ԵՑՏԵԻ) տանէն (Ա):
266. Բ. Ե. Է. զայս, և այլն. Երեսն ևս:

— Գ. Դ. զայս երկու հարիւր ութսուն և հըն-
գեանս այլ ևս:

267. Է. ի մեծ պատերազմին:
268. Բ. Գ. Դ. Ե. միահամուռ լինին ամե-

նեքեան: — Զ. Է. (Մ) լինի ամենայն: — Ե.
Այլք. միահամուռ լինին:

269. Զ. հազար և երեսուն և վեց: — Է.
(ՀԵՆԵՎ) այլ:

270. Բ. Ե. երեք, և այլն. չորք:
271. Ե: — Գ. Դ. ի մեծ պատուաւորաց:

272. Մուշկան Նիսալաուրտն ==
Մուշկան Նիսալաուրտ

273. Ետես զանճարին հարուածան եւ
Թընպատիկ զիւրոյ գնդին քան == Ետես
զհարուածս իւրոյ գնդին և թնպատիկ քան

212

274. բեկաւ անկաւ զօրութիւն ուժոյն
իւրոյ == անկաւ բեկաւ զաւրութիւն ու-
ժոյ նորս

և ոչ հանդարտէր կալ == և ոչ կարէր
հանդարտել կալ

խորհրդոց մտացն == խորհրդոց իւրոց

275. կարծէր զպատերազմն՝ կատարե-
ցաւ == կարծէր պատերազմն կատարե-
ցաւ

հայէր տեսանէր == հայէր և տեսանէր

276. և իբրեւ այնչափ == իբրեւ այն-
չափ

277. քան զՀայոց գնդին, ևս առաւել
վասն երևելի արուցն, զորս յականէ ==
քան զՀայոց գնդին զորս յականէ

լինէր այրն յանձն իւր == լինէր յանձն
իւր

278. զիրան գրեւ և ցուցանել՝ ի քա-
ջառքին երկնչէր, դարձեալ և թաքուցա-
նել ևս ոչ կարէր == ցուցանել զիրան եր-
կնչէր, դարձեալ և թաքուցանել զիրան
ոչ կարէր

յայսմ մտաց == յայս մտաց

որ զանձն իւր ի մէջ == որ զանձն ի
մէջ

279. մտացն լըկոց == մտացն լըե-
ւոցն

272. Բ. Ե. — Գ. Դ. Զ. Մուշկան Նիսալա-
ուրտս — Է. Մուշկան Նիսալաուրտս

273. Բ. Դ. Է. Ետես զանճարին հարուածան
եօրնպատիկ զիւրոյ գնդին քան — Գ. Ե.
(ԵԶԶ) եօրնպատիկ (ԶԳԳ) — Զ. (ԵԶԶ) ետե-
սպատիկ (ԶԳԳ)։

274. Գ. Դ. բեկաւ անկաւ զօրութիւն ուժոյ
իւրոյ։

275. Բ. Ե.։

276. Բ. Գ. Դ. Ե.։

277. Բ. Գ. Դ. Ե. [կը տարբերին վերի տը-
պագրէն գոր բառով]։

278. Բ. Ե. զիրան գրել և ցուցանել՝ ի մեծ

նենգութեամբ == նենգութեան

280. Թէ՛ որպէս կարասցէ մարտնչել
ընդ ամուրսն խարէութեամբ։ Երդմունս
կնքէր == Թէ՛ որպէս կարասցէ մարտնչել
ընդ ամուրսն։ Է։ խարէութեամբ երդմունս
կնքէր

213

281. և վկայութեամբ == վկայութեամբ

282. պատգամաւորս առնէր == պատ-
գամաւորս առաքէր

եկեղեցոյ == եկեղեցոյ

և զամենայն կարգս == և զամենայն
զկարգս

հաստատութեամբ == հաստատուն

283. որպէս զի երկուքին կողմանց նո-
րա հարան == զի որպէս երկուքին կող-
մանց նորա հարան։

284. և հրամանի թագաւորին վաղվա-
ղակի ոչ կարէին հաւատալ == հրամանի
թագաւորին ոչ կարէին հաւատալ

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՅԵՂԱՆԱԿ

215

285. յայնժամ զրդեաց == յայնժամ
որացեալն վաստկ զրդեաց

զամենայն առաքանիկ Սրբեաց, առեալ
զգօրսն՝ հասանէր == զամենայն զարս
գնդին պարսից, առեալ զգաւրս այրեաց
հասանէր

Թագաւորէն երկնէր։ Դարձեալ և քաղցրանել
ևս ոչ կարէր։ — Գ. Դ. (ԶԳԵՅ) ի Թագաւորէն
(ԵԴԵԹԵՈՒԿ)։

279. Բ. Գ. Դ. Ե. մտացն լըկոյ։

280. Գ. Դ. [Զունին վերի տպագրին րե-է]։

281. Բ. Գ. Դ. Ե.։

282. Բ. Ե. Դ. Զորս օր.։

283. Բ. Ե. որպէս զի երկուքին կողմանքն.

ևս.։

284. Բ. Ե. և հրամանի. ևս. հաւատալ վաղ-

վաղակի։

285. Բ. Գ. Դ. Ե.։

և մարտ եղևոյ կոռւէին == և մարտացեալ կոռւէին
ապաստան եղեալ == ապաստանեալ
286. և երկինս == երկիցս

216

287. սուտ ուխտին վասակայ. քոնգի սկսաւ երբայ Մուշկան Նիւսալաւորտ գնետ լար իրստուն վատակոյ: Եւ ոմն ի քաջ == սուտ ուխտին վասակայ: Մի ոմն ի քաջ

288. անօրինին, և յիշեցուցանէր == անաւրինին վատակոյ և յիշեցուցանէր
Պարսից զօրագլխին զամենայն չարիսն == զաւրապարին պարսից զչարիսն զամենայն

289. յորոց բազում իսկ լուեալ == որոց բազում վկայութիւն լուեալ
զամբաստանութիւնն, ոչ == զամբաստանութիւն առնն: ոչ

290. Սոյն այրս այս ի նմին == սոյն այրս ի նմին

291. եւթն հարեւր արամբք եւ գնաց == չորիք հարիւր արամբք եւ և գնաց
և ոչ կարացին == և ոչ ոք կարաց ի ներքս յամբին == ի ներքս ի յամբին
թէպէտե գիտէին ճշմարտիւ == թէպէտե և ճշմարտիւ գիտացին

նոցա, ոչ ունէին համար ի ներքս: Իբրև ոչ կամաւ == նոցա, այլ քոնգի ոչ ունէին համար ի ներքս, ոչ կամաւ

կացին առաջի, հրամայեաց == կային առաջի, և հրամայեաց

292. երկերիւր և երեքսասան այր == երկերիւր սասն և երեք այր
աղաղակեցին ամենեքեան և տանն, Գոհանամբ == աղաղակեցին միարտն և տանն ամենեքեան: Գոհանամբ

217

և անքակ տանարք վկայից և միաբան == և անքակ տանար վկայից մերոց, և միաբան

293. եկեղեցոյ և առաքինացեալ == եկեղեցոյ առաքինացեալ

294. հաւասարեսցէ == հաւասարեսցի ընդ մահ քաջ == ընդ մահոյ քաջ
ընդ եկեղեցիս իւր == ընդ եկեղեցի իւր

295. զուարակացն == զուարակացս

296. սուրբ սեղանոյս. Զայս ասելով ի տեղուջն կատարեցան երկերիւրքն և եւրեքսասանքն == սրբոյ սեղանոյ քո, և զայս ասացեալ ի տեղուջն կատարեցան երկերիւր և երեքսասանքն

297. դիպեցան յամուրսն == դիպեցան յառուրսն

բազում ընկերակցօքն իւրեանց == բազում և այլ ընկերաւք իւրեանց

298. ասելով գնոյն բանս՝ զոր խօսեցան երկերիւրքն: Փանգի == գնոյն բանսն ասելով զոր խաւսեցան երկերիւր և երեքսասանքն. քանզի

ակնկալութիւն ինչ էր == ակնկալութիւն էր

299. մարմնաւոր կենացն == մարմնաւոր կենացս

286. Զ. Է. և երկիցս և երեցս:

287. Գ. Գ. — Բ. Ե. Զ. Ծ. Այլք. | Կը տարբերին վերի տպագրէն փինկ Եւ ոմն-ի՝ Մի ոմն բառերով:

288. Բ. Գ. Գ. Ե. Զ. Ծ. Երեք օր: անօրինին և ցուցանէր:

289. Գ. Գ. — Բ. Ե. որոց բազում վկայութեամբ լուեալ: — Զ. զոր և բազում լուեալ: — Ծ. Այլք. Որոց բազում վկայութեամբ կամ վկայութիւն լուեալ կամ տուեալ:

290. Բ. Ե. սոյն այս այր ի նմին:

291. Բ. Գ. Գ. Ե. Զ. եօթն հարիւր արամբք եւ գնաց: — Է. (Ե՛) արամբք (ԵԳ):

292. Գ. Գ. երկու հարիւր տասն երեք այր:

293. Բ. Գ. Գ. Ե. Է:

294. Բ. Գ. Գ. Ե. Է:

295. Բ. Գ. Գ. Ե. Է:

296. Գ. Գ. սուրբ սեղանոյս: Զայս ասելով ի. և այն. երկու հարիւր տասն երեքս — Ե. սրբոյ (ՍՁԱ) կատարեցան ի տեղուջն երկերիւրքն և. ևն. — Զ. (ՍՍԶԱ) ի. ևն. երկերիւրքն և երեքսասանք:

297. Բ. Ե. դիպեցան ի յառուրսն:

298. Բ. Ե. ասելով գնոյն բանս՝ զոր խօսեցան երկերիւրքն և երեքսասանքն: Փանգի: — Գ. Գ. (ԱՁԶԱ) երկու հարիւր տասն երեք (Ք): — Ծ. Երեք օր. երկերիւրքն և երեքսասանքն:

299. Բ. Գ. Գ. Ե. Է:

218

վասն որոյ և բողոք == վասն որոյ բողոք

300. կարդային == կարդացին

301. զամենայն ամբաստանութիւն արւկանէին զանորէնն զվասակաւ == զամենայն ամբաստանութիւնն արկանեին զանարէնն վասակաւ

302. վասն շինութեան և խաղաղութեան աշխարհին == վասն շինութեան աշխարհին

303. չարիմացին վասակայ == չարիմացն վասակայ

այլ քաջալերէին == այլ քաջալերէին զի՞ պիտոյ է մեզ բնաւ կեանք անցաւոր աշխարհիս == զի՞ բնաւ պիտոյ են մեզ անցաւոր կեանքս աշխարհիս

219

304. յարին յապաժոյժ == ի յարին և յապաժոյժ

թռչնոց և կերակուր == թռչնոց երկնից, և կերակուր

լըին զիրաքանչիւր իշխանութիւն և են ի հալածանս == լըին զիշխանութիւնս իւրաքանչիւր, և են ի հալածանս

305. որ և ամենայն փափկութիւնն == և ամենայն փափկութիւն

եհաս և վիշտս վտանգի == հասին ի վիշտ վտանգի

հրամանացդ == հրամանացն

300. Է:

301. Բ. Գ. Դ. Ե. — Ծ. երկու օր. վասակաւ:

302. Բ. Ե. վասն խաղաղութեան և շինութեան աշխարհի: — Գ. Դ. (Վ.) շինութեան և խաղաղութեան աշխարհի:

303. Բ. Ե. — Գ. Դ. ի չարիմացն վասակայ: — Ծ. երեք օր. չարիմացն: Մի օր. ի չարիմացն:

304. Բ. Գ. Դ. յարին յապաժոյժ: — Ե. (Յ) ապաժոյժ:

305. Բ. Գ. Դ. — Գ. Ե. և ամենայն փափկութեան:

306. Բ. Գ. Դ. Ե. [Չունին]:

307. Բ. Գ. Դ. Ե. [Չունին]:

306. և անկանիմը == և ոչ անկանիմը

307. իշխանացդ == իշխանին

308. իւրաքանչիւր զգեօզս == զիւրաքանչիւր գեաւոյս

309. յառազատից == յառազատաց երթային երիտասարդը == երթային այնուհետեւ երիտասարդը

լաւ համարէին == լաւ համարեցան ի քարանձաւս կելոյ, քան == ի քարանձաւս լիւսեց քեակելով, քան

220

Առանց տրտնջելոյ == և առանց տրտնջելոյ

310. դարանափորքն == դարափորքն

311. բարձր շինուածոց, և գետնանկողինքն իրրե զնկարեալ պատշկամս: Սաղմոսը էին նոցա մրմունջը == բարձրաբերձ շինուածոց և գետնախափ անկողինքն իրրե զնկարեալ պտշկամս: Սաղմոսը էին նոցա մրմունջը == բարձրաբերձ շինուածոց և գետնախափ անկողինքն իրրե զընկարեալ պաշտկամք: Սաղմոսը էին մըրմունջը

ամենայն մարդ == և ամենայն մարդ եկեղեցի էր, նոյն == էր եկեղեցի, և նոյն

ողբայր յաւանտոտքեամբ զանկեալսն == ողբայր զանկեալսն

312. և ոչ ոք հեծեծելով հառաչէր == և ոչ ոք ի նոցանէ հեծեծելով յոգոց հառաչէր

308. Բ. Գ. Դ. Զ. գիրաքանչիւր զգեօզս: — Ե. իւրաքանչիւր զգեօզս:

309. Բ. Գ. Դ. Ե. Ծ. Այլ:

310. Գ. Դ. Ե. Ծ. Այլ օր. դարափորքն: — Ե. Զ. Ծ. Մի օր. դարափորքն:

311. Գ. բարձր շինուածոց, և գետնանկողինքն իրրե զնկարեալ պատշկամք: Սաղմոսը էին նոցա մրմունջն: — Դ. (ԲՇԵԳԻ) պատշկամք: ՍԵՆՄ — Ե. (ԲՇԵԳԻ) զնկարեալ պատշկամք: Սաղմոսը էին: — Զ. բարձրաբերձ (ՇԵԳԻԶ) պատշկամք (ՍԵՆՄ) — Ծ. Մի օր. բարձրաբերձ շինուածոց և գետնախափ անկողինք: Երկու օր. պտշկամք կամ պատշկամք: Մի օր. մրմունջն:

312. Բ. Գ. Դ. և ոչ հեծեծելով հառաչէր:

ընչից բազմաց, և ոչ յիշէին = ընչից իտրեանց, և ոչ յիշեցին

եղեալ իցեն նոցա = եղեալ էր նոցա զգալ նահատակութիւնն = զգալ նահատակութիւն

զի եթէ ոչ բացաւ աշօք տեսանէին = զի եթէ բաց աչաւք ոչ տեսանէր

221

313. խնդալից, և ոչ կարէին իսկ գործել զայնպիսի = խնդալից, ոչ կարէր գործել զայնպիսի

314. յազգէ ի մեծ նախարարացն էին, և եղբարք = ի նոցանէ յազգէ մեծ նախարարացն եին, եղբարք

315. ոմանք յանլոյս երկիրն = ոմանք յայսկոյս յերկիրն

յանմատոյց ամուրսն = յանմատոյ ա. մուրս

316. ի թանձրախիտ = ի թանձրախիտ

317. և այլ ոմանք անդէն ի միջոց = և այլք ոմանք անդրէն ի միջոցս

բռնացան ի վերայ բազում ամրոցացն = բռնանային ի վերայ բազում աշխարհաց

318. և ամենեքին մեծաւ համբերութեամբ տանէին զբազում նեղութիւնն =

313. Զ. խնդալից, և ոչ կարէին գործել զայնպիսի:

314. Բ. Գ. Դ. յազգէ մեծ նախարարացն էին եղբարք: — Ե. ի յազգէ (ՄՆԷԵ):

315. Բ. Ե. — Ծ. երկու օր. յայսկոյս:

316. Գ. Դ. թանձրախիտ:

317. Բ. Գ. Դ. Ե. և այլ ոմանք ոմանք՝ անդէն ի միջոցի:

318. Բ. Ե. և ամենեքին մեծաւ համբերութեամբ տանէին զբազում նեղութիւնն: — Գ. Դ. (ԵԱՄՂՏ) բազում նեղութեանն: — Ծ. Մի օր. բազում նեղութեանն:

319. Բ. զայս միայն խնդրէին յԱստուծոյ աղաչելով, մի՛ տեսանել նոցա զաւեր: — Գ. Դ. Ե. աղաչելով զայս (ՄԻՅ) մի՛ (ՏՆԶ), — Ե. (ԶՄԻՅ) մի՛ (ՏՆԶ): — Զ. (ԶՄ) աղաչելով իրեն յիսկին յԱստուծոյ, մի՛ (ՏՆԶ): — Ծ. երկու օր. զայս միայն խնդրէին յաստուծոյ աղաչելով, մի՛:

320. Բ. Ե. Զ. Ե. Ծ. Այլք. զամբարշտին

և ամենեքեան մեծաւ տանեին զբազում նեղութիւնս

319. աղաչելով զայս միայն, և խնդրէին յԱստուծոյ, մի՛ տեսանել նոցա զաւեր = աղաչելով զայս միայն խնդրէին յԱստուծոյ մի՛ տեսանել զաւեր

320. զամբարշտարին չարին = զամբարշտին զչարութիւնն

ի մօտաւոր կողմանց = ի մօտաւոր կողմանս

զի հրամանաւ արքունի = առաքէր, զի հրամանաւ արքունի

222

խաղային ի միջոց = խաղայր ի միջոց

321. ընդ մեծ ամուրս կապոյտ լերինն = ընդ ամուրս կապոյտ լերինն

մարտուցեալ հարկանէին զբազումս ի գրդէն պարսից = մարտուցեալք հարկանէին զբազմութիւն պարսից

322. իբրև ոչ ոք = և իբրև ոչ ոք

323. անունն էր Արշէն = անունն էր արշէն

324. յաղերս ընտանութեամբ, և ցուցանէր զանձնաս փախուստ անմեղացն = աղերսարանութիւն, և ցուցանէր զաղետս անձնաս փախուստ անմեղացն

չարութիւն: — Գ. Դ. (Զ) չարութիւնն:

321. [Դ. օր. ին այս մասը պատուարած է]: — Ե. ընդ մեծ ամուրս կապոյտ լերինն:

322. Գ. Դ. Իբր ոչ ոք:

323. Բ. Գ. Դ. Ե. Ծ. երեք օր. անունն էր Արշէն:

324. Բ. Գ. Դ. յաղերս ընտանութեան, և ցուցանէր զանձնաս փախուստ անմեղացն: — Ե. (Յ) ընդանութեան (ԵՅՁՓԱ): — Ծ. Մի օր. աղիքսարանութիւն. երեք օր. յաղերս ընտանութեան: [Cappelletti այս կտորն այսպէս թարգմանած է. pregando con familiarità, e mostrava non colpevole la fuga degli innocenti. Քապարանքի՛ trës poliment... il ex-rusa... la fuite d'une population innocente et crainative. Իսկ Langlois այսպէս. avec beaucoup de familiarité; il approuvait la fuite des innocents: Փորթուգալ փաշա ցուցանէր-ին համար կ'ըսէ. «բայիդ իմաստը մթին կ'երեւի, գուցէ եղբէն կ'առաջարկէր ըսել կ'ուզէ»: Բայց եթէ

արկանէր գուժ == արկանէր և գուժ
գառաջին կարգ ուխտին քրիստոնէու-
թեան == գառաջին ուխտն, կարգին քրիս-
տոնեութեանն

223

լուաւ և անսաց == անսաց և լուաւ
325. բանիցն նորա == բանից նորա
326. իջեալ էին == իջեալն եին
կամաց նորա == նորա կամացն
327. արծակել զասպատակաւորն ==
ասպատակաւորս արծակել

և զոր արտաքոյ == և զորս արտաքոյ
328. գտանէր զբազմութիւն մարդկանն,
վարեցին ի գերութիւն == գտանեկն զբազ-
մութիւն մարդկան վարեին ի գերութիւն
հրձիգ առնէին == հրձիգ արարեալ
329. իսկ որք էին յամուրս Տմարեայ,
իբրև == իսկ որ եին յամուր տեղիսն իբրև
զայս ամենայն չարիս == զայս ամե-
նայն չարիքս

330. համարէին զկեալն ի մէջ ամրա-
կանացն: Քաջութեամբ ելեալ յարծակե-
ցան օգնականութեամբ ամրականացն, և
հասեալ ի մօտաւոր աշխարհն պարսկաց,
յանինայ կոտորելով՝ նախճիրս == հա-
մարէին զկեալն ի մէջ ամրականին, և հա-
սեալք ի մաւտաւոր աշխարհս պարսից
անինայ կոտորեին: և նախճիրս

ճիշդ ձեւ մեր Գրչագրին դրածն համարինք, ցու-
ցանէր իմաստը փոխելու հարկ մը չըլլար այն
ատենն:

325. Գ. բանից նորա: — [Գ. օր.ին այս մա-
սը պատուտուած է]:

326. [Գ. օր.ին այս մասը պատուտուած է]:

327. Բ. Գ. Դ. Ե. արծակել զասպատակա-
ւորսն:

328. Բ. գտանեկն զբազմութիւն մարդկանն,
ի գերութիւն վարեցին: — Գ. Դ. (ԳԶՄ՝ վարե-
ցին ի գերութիւն: — Ե. (ԳԶ՝ մարդկան (ԻԿՎ):

329. Բ. Գ. Դ. Ե. իսկ որք էին յամուրսն
Տմարեայ, իբրև:

330. Բ. նամարեին զկեալն ի մէջ ամրակա-
նացն: Քաջութեամբ ելեալ յարծակեցան օգնա-
կանութեամբ ամրականացն. և հասեալ ի մօ-
տաւոր աշխարհն պարսից, յանինայ կոտորե-
լով նախճիրս: — Գ. Դ. Ե. (Հ) զկեալն և զկեալն
ի մէջ (ԱԲԵՑՕԱԵԶԻԲԱ) պարսկաց (ՅԿԵ): —
Զ. Ե. (Հ) զկեալն (ԻՄԱԲԵՑՕԱԵԶԻԲԱ):

331. Բ. Գ. Դ. Ե. և զչինուածս աշխար-

331. և զչինուածս՝ դաւարս ի ձեռն
առեալ հրոյ == և զչինուածս աշխարհին
հրոյ

224

332. և որք էին ի լերինս խաղտեաց
== և որ ի լերինս խաղտեացն եկին

333. տեսին եթէ == տեսին թէ

334. յաներկեւոյս իշտեկին յամուրս
աշխարհին == յաներկեւոյս յամուրս աշ-
խարհին

335. ի ծորգաւառն Տայոց == ի ծո-
րգաւառնին Տայոց

գունդ բազում == գունդս բազումս

336. կարծէին ևս եթէ զանձը ==
կարծեին եթէ՞ զանձը

անդ իցեն == անտ իցի

337. տեսին ևս անդ ի գեօղս երկուս,
որ զեկեղեցիսն ալբեցեալ էր == տեսին
դի ի գեաւոյս երկուս ալբեալ էր զեկեղե-
ցիսն

338. վասն այնր ի նախանձ յրդեցուն
բարկութեամբ: Յարծակեցան == վասն
այնորիկ ի նախանձ բարկութեան յրդեցու-
յարծակեցան

հարան ի դիմի միմեանց == հարան
ընդդիմ միմեանց

339. և կամակարութեամբ, բեկեալ
արկին զգօրութիւն զնդին == և կամա-

նին՝ դամբար ի ձեռն առեալ, արշ: — Զ. և
զչինուածսն (ԱԿԻԶԱՀ):

332. Բ. Գ. Դ. և որք էին ի լերինսն խաղ-
տեաց:

333. Բ. Գ. Դ. Ե:

334. Բ. Գ. Դ. Ե. յա՛յր՝ իշտեկն յա-
մուրս աշխարհ: — Ե. Յ) անէին (ՅԱ):

335. Բ. Գ. Դ. Ե. աշխարհս աշխարհս
336. Բ. Գ. Դ. Ե. յարծէին ևս եթէ զանձ:

337. Բ. անդ՝ ևս անդ ի գեօղս յարևոյս, զի
զեկեղեցիսն ալբեցեալ էր: — Գ. Դ. (ՏԵԱԻ
ԿԵԶԱԶ) էին: — Ե. (ՏԵԱ) ի գեօղս (ԵԶԵԱ)
էին: — Զ. (ՏԵԱԻԿԵ) օր ԶԱԷ: — Ե. (ՏԵԱ)
ի գեօղս (ԵԶԶԱԷ):

338. Բ. Գ. Դ. Ե. վասն այնր ի նախանձ
բարկութեան բրդեցան. յարծակեցան:

339. Բ. Ե. և կամակարութեամբ յաղթեալ
ընկին արդիկ զգօրութիւն զնդին: — Գ. Դ. և
կամակարութեամբ ՅԲԱԶԳ: — Զ. Ե. (ԵԿԵ)
բեկեալ (ԱԶԳ):

կարութեամբ բեկին արկին զգարութիւնս
գնդին

Եւ յայնչափ յանդուգն յարձակմանէն
== և յայնչափ յարձակմանէն

225

340. Հայոց Վարդանայ, յանխնայ ==
Հայոց, յանխնայ

զազարեցին զօրքն բազաւորին՝ խառ-
նամուխ լինել == զազարեցին զաւրքն
Պարսից, ձեռնամուխ լինել

տեղիս անխորութեամբ == տեղիսն ան-
խորութեամբ

և եւս առաւել == ևս առաւել

341. եկեղեցեացն, Դարձեալ միասն-
գամ անդրէն հարցանել սկսան յարքանիսն:
Նա և որ == եկեղեցեացն, Նա և որ

342. յԱրձախայ մայրիսն == յարձա-
խամայրիսն

343. անկեալքն էին փախստականք ==
բնակեալ էին փախստականք

յաշխարհն Հոնաց, շարժէին == յաշ-
խարհն Հայոց, շարժէին

եղեալ էր == եղեալ էին

344. Հաճոյ թուէր բազմաց == Հաճոյ
թուեցաւ բազմաց

226

եթէ ի կոխն ընդէր == եթէ ի կոխն
յոյ ընդէր

345. հնարէին զմիմեանս հաւանեցու-
ցանէ, ապա գունդ == հնարեին, գունդ

346. և անդրէն յարձակեալ հասանէին
== և անդէն հասանէին

հարեալ, թագմագոյն ևս զերի տանալ
տանէին յաշխարհն == հարեալ տանեին
յաշխարհն

347. և մեծաւ բարկութեամբ կուտէր
զվհասն ի վերայ == և մեծ բարկութիւն
կուտէր ի վերայ

348. իբր թէ == իբրեւ թէ
սկիզբն և առաջնորդ == առաջնորդ և
սկիզբն

349. արարեալ գնայր, խաղայր հա-
սանէր յաշխարհն պարսից == արարեալ
խաղայր գնայր յերկիրն պարսից
ցուցանէր յարքունիս զամենայն ստու-
գութեամբ == ցուցանէր զամենայն ստու-
գութեամբ յարքունիսն

227

ի հանապազորդ և ի խաբերայ իոր-
հրդոցն == ի հանապազորդ խաբերայ
խորհրդոցն

քննէր == [Գրչագրիս մէջ բառին կէսը
կտրուած է]

գորկոյն == [Գրչագրիս մէջ բառին կէսը
կտրուած է]

որ զիս ճշմարտութեամբ ի վերայ ==
որ ճշմարտութեամբ զիս [ի կտրուած] վե-
րայ

հասուցէ == հասուցանիցէ

350. Միհրնբսեհ == Հրնբսեհ [Գրչա-
գրիս մէջ Մի վանկը կտրուած կ'երևի,
սակայն Հ' զլեւազիր դրած էր]

զամենայն արդարութեամբ == զամե-
նայն ստուգութեամբ

զմի ոռն == զմի որ

351. Ատորմիզդ == ադպարմիզդ

340. Բ. Գ. Դ. Ե. հայոց, յանխնայ

341. Բ. Գ. Դ. Ե. եկեղեցեացն: Դարձեալ
միտանգամ անդրէն հարցանել սկսան յարքու-
նիս: Նա և որ: — 2. յեկեղեցեացն (ԳՄԱՀԱ)
յարքունիսն (ՆԵՈ):

342. Գ. Դ. յարձախ: — Ե. յարձախամայ-
րիսն:

343. Բ. Գ. Դ. Ե. անկեալք էին փախստա-
կանք:

344. Բ. Ե:

345. Բ. Գ. հնարեին զմիմեանս հաւանեցու-

ցանել, գունդ: — Դ. Ե. (22) հաւանեցուցեալ,
գունդ:

346. Բ. Գ. Դ. Ե. 2. Ե. և անդին յարձա-
կեալ հասանէին:

347. Բ. Գ. Դ. Ե:

348. Գ. Դ: — Բ. Ե. իբրու քէ:

349. Բ. Գ. Դ. Ե. արարեալ խաղայր զնայր
հասանէր յաշխարհն պարսից:

350. Բ. Գ. Դ. Միհրնբսեհ: — Ե. Միհրնբ-
սէհ:

351. Ե. ատորմիզդ:

352. իշխանութիւն իսկ խառն = իշ-
խանութիւնն իսկ խառն
զաշխարհն Հայոց = զաշխարհ Հա-
յոց

228

ամենայն մնայեալ զօրուն = ամենայն
զարուն

353. և ի Հեճմատակաց և ի Թաւա-
տարաց և ի Խրիտովան, և = և Հեճմա-
տակաց, և Հիդրիտովան, և

354. ամրականն, զորս = ամրա-
կանն, զոր

որպէս և յոյժ = որպէս զի յոյժ

355. աշխարհացն և ընդ անկանելն
զօրաց = աշխարհին և անգանել զա-
րացն

356. ընդ աւերել պահակին = ընդ
աւեր պահակին

ի բազում ժամանակաց հազիւ = ի
բազում ժամանակաց հետե հազիւ

357. որ և յայնմ ժամանակի դիրեաւ
առեակ քանդեցաւ = և յայնմ ժամանակի
դիրեաւ ստաւ և քանդեցաւ

քրիստոնէիւքն = քրիստոնէաւքն

358. ի դուռն հրամայեաց կոչել = ի
դուռն հրամայեաց ածել

խաղաղութեամբ: Հրամանաւ արքունի
կոչեաց = խաղաղութեամբ հրամանաւ
արքունի: Կոչեաց

359. զՍահակ սուրբ եպիսկոպոսն =
զՍահակ եպիսկոպոսն

360. ամբաստանութիւնն = ամբաս-
տանութիւն

229

361. բայց Թէպէտե նորա աւերեալ էր
ատրուշան մի = բայց նա Թէպէտե ա-
ւերեալ էր զատրուշանն

դարձեալ և ի տանէն = դարձեալ ի
տանէն

362. բարեպաշտօն = բարեպաշտ

363. զկրակատուն մի, և կապանօք և
տանջանօք բազում չարչարանս անցու-
ցեալ = կրակատուն մի, և կապանաւք
և շարչարանաւք բազում տանջանս անցու-
ցեալ

և սա ոչ ինչ = և սա ինչ ոչ

կամաւ եկն = կամաւք եկն

364. և երկու ես այլ = և երկու այլ
ևս

365. անուանքն են Սամուէլ = ա-
նուանք են այս Սամուէլ

366. և սոցա զատրուշանն յԱրտա-
շատ և յառաջագոյն = և եոցա զատրու-
շանս նոր յարտաշատ յառաջագոյն

367. էին ի կապանս յուրացեալն վա-
սակայ. ածին և զնոսա յառաքինի ըն-
կերսն: Եւ ժողովեցին եւս ի նոյն տեղի
զմեծն Յովսէփ = էին ի տանջանս ի կա-

352. Բ. Ե. Զ. Է. — Գ. Դ. իշխանութիւն
իսկ խառնեալ

353. Բ. և հեճմատակաց և ի Թօսփարաց և
ի Խրիտովան, և — Գ. Դ. (ԵՀԵԻ) Թօսպարաց
(ԵԻԵԵ): — Ե. (ԵՀԵԻԹ) և Խրիտովան, և —
Ե. Այլ՝ Հեճմատակաց: Երկու օր. Թօսպա-
րաց. Մի օր. Թօսփարաց: Երկու օր. Հիդրիտ-
ովան:

354. Բ. Ե. ամրականս, զորս: — Գ. Դ. (Ա)
զորս:

355. Բ. Ե. աշխարհին և ընդ անկանել զօ-
րացն: — Գ. Դ. Է. աշխարհացն (ԵԼԱԶ): —
Զ. աշխարհացն (ԵԼ) անկանելն (Զ):

356. Գ. Դ. վասն պահակին:

357. Բ. Ե. և յայնմ ժամանակի առաւել
քանդեցաւ: — Գ. Դ. և յայժմ ժամանակի ա-
սեալ քանդեցաւ:

358. Բ. — Ե. հրամայեաց ի դուռն ածել:

359. Բ. Գ. Դ. Ե.

360. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է.

361. Բ. Գ. Դ. Ե. բայց նորա քեպեաւ և ա-
ւերեալ էր ատրուշան մի:

362. Բ. Գ. Դ. Ե. Մ. Այլ՝:

363. Բ. Ե. զկրակատուն մի, և կապանօք
բազում չարչարանս անցուցեալ: — Գ. Դ. (ԶԱ)
կապանօք տանջանօք (ԲԶԱ):

364. Բ. Գ. Դ. Ե. Երկու ես այլ:

365. Ե. — Բ. Գ. Դ. անուանք են Սամուէլ:

366. Բ. Ե. և սոցա զատրուշանն յարտա-
շատ. և յառաջագոյն: — Ե. Երեք օր. զատ-
րուշանն:

367. Բ. Ե. էին ի կապանս յուրացեալն վա-
սակայ: Ածին և զնոսա առ առաքինի ընկերսն:
Եւ ժողովեցին եւս ի նոյն տեղի զմեծն Յովսէփ:

պանս յուրացելոյն վասակայ : Ածին և զնոսա զառաքինիսն և զայլ ընկերս նոցին մողովեցին : և խկոյն զմեծն Գովաէփ :

230

ճշմարտութեամբ որպէս զիտրդ յուսա ի բրկանոյ նոցա : Բայց == ճշմարտութեամբ : Բայց

368. այլ ընդ այլոյ երթեալ պատմէր զամենայն ստութեամբ == այլ ընդ այլոյ զամենայն երթեալ պատմէր ստութեամբ

369. արդարացուցանել . ոչ պատասխանի արար նմա և ասէ . Գործամ քրիստոնեայքն ևս եկեացեն . հասարակ լուայց յատենի == արդարացուցանել . յորժամ քրիստոնեայքն եկեացեն հասարակաց ասէ լուայց յատենին :

370. հասանէին ի ձմերոցն արքունի : Իբրև == հասուցանէին ի ձմերոցն արքունի : Իսկ իբրև

371. Հայոց դիտ ևս բռնացեալ ունէին == Հայոց բռնացեալ ունին

372. վասն որոյ զգուշութեամբ հրաժայեաց պահել == վասն որոյ և զգուշութեամբ հրամայէր պահել

231

վասն որոյ և ինքն իսկ շրջէր == վասն որոյ ինքնին շրջէր

— Գ. Դ. [Կը տարբերին Բ. Գ.էն տեղին բառով] :

368. Բ. Գ. Դ. Ե. զամենայն այլ ընդ այլոյ ներեալ . ևն . :

369. Բ. Գ. Դ. Ե. արդարացուցանել : Պաշտասխանի արար նմա և ասէ , յորժամ քրիստոնեայքն ևս եկեացին . իսասարակաց շուայց յատենին : — Ե. Սլոբ՝ հասարակաց :

370. Բ. Ե. հասանէին ի ձմեռոցսն արքունի : Իբրև :

371. Դ. — Ե. գեռ ևս և ևս բռնացեալ ունէին :

372. Բ. Գ. Դ. Ե. :

373. Բ. Գ. Դ. Ե. :

374. Բ. Գ. Դ. Ե. — Զ. զհարաքանչիւր իշխանութիւնս :

373. հաստատութեան == հաստատութեամբ

հրաման տայր == տայր հրաման

374. զհարաքանչիւր իշխանութիւն == զհարաքանչիւր իշխանութիւն

375. պաշտել յայտնութեամբ , և հաճախել ևս զալ ի հրապարակ == պաշտել յայտնապէս և զալ ի հրապարակն ընծայից և պատարագաց արժանի == ընծայից ևս և պարգեաց արժանի

զհարկա աշխարհին == զհարկ աշխարհին

և զայրուծին ևս զարքունի թեթեացոյց առ ժամանակ մի == և զայրուծի արքունի թեթեացոյցներ առ ժամանակ մի

376. որք ելեալ == որ ելեալ

377. զհարաքանչիւր տեղիսն == զհարաքանչիւր տեղին

378. զամենայն կարգս աստուածպաշտութեանն , որ պէս զիտրդ և ունէին յառաջ == զամենայն կարգ աստուածպաշտութեանն զիտրդ և ունին յառաջ

379. առ նախնեօքն , նոյնպէս և այժմ , ասէ . կալցին == առ նախնեաւքն որ եկն նոյնպէս և այժմ կալցին

380. եթէ ոք հետի աշխարհ ուրեք զընացեալ իցեն , ունիմ իշխանութիւն յարքունուստ == եթէ ոք ի հետաւոր աշխարհ զնացեալ է , ունի իշխանութիւն յարքունուստ

375. Բ. Ե. պաշտել յայտնութեամբ և հաճախելութեամբ ևս՝ զայլ ի հրապարակ : — Գ. Դ. (ՊԵԵ) իմաստակութեամբ . ևս (ԳԻՀ) :

376. Բ. Գ. Դ. Ե. :

377. Բ. Գ. Դ. Ե. զհարաքանչիւր տեղիս :

378. Գ. Դ. և զամենայն կարգ աստուածպաշտութեանն , որպէս զիտրդ . և այլն :

379. Զ. Է. — Բ. Ե. առ նախնեօքն , նոյնպէս և այժմ կալցին , ասէ : — Գ. Դ. (ԱՅ) , այնպէս ասէ և այժմ կալցին :

380. Բ. Ե. եթէ որ ի նշան աշխարհ ուրեք զնացեալ իցէ , (իմ իշխանութիւն է յարքունուստ : — Գ. Դ. (ԵԻԻՀԱՊԳԻ) ունիմ իշխանութիւն յարքունուստ : — Ե. երեք օր . ի մի . Կի օր . ի մեծաւոր : Երկու օր . իմ իշխանութիւն է :

381. եթէ յազատաց իցեն, եթէ ի շինականաց իցեն, եթէ յեկեղեցոյ — եթէ յազատաց որ իցէ և եթէ ի շինականաց, և եթէ յեկեղեցոյ

382. զիւրաքանչիւր զարարս. երդմամբ կնքէր — զիւրաքանչիւր արարս. երդմունս կնքէր

383. որ և — որք և մեծն է քան զամենայն, որ — մեծ է քան զամենայն, տակ, որ

384. ոք ականայ կալեալ էր զմոգութիւնն — ոք կալա զմոգութիւնն

385. հրովարտակա — հրովարտակ անդրէն ունել — անդէն ունել

386. էին ի տանն արքունի — եին ի դրան արքունի

387. եթէ Որք ոչ սիրալ ունին զդէնի մազդէսն, այնպիսեացն — եթէ ոք ունին զդէն մազդեգանց, այնպիսոյն

և ես ոչ ինչ եմ շնորհակալ — և ես չեմ ինչ շնորհակալ

այսօր զնոյն հրաման — այսաւր հրաման

մարդոյն թողեալ — մարդոյն թողոյ

388. զինչ և կամի — զինչ և կամի մեղքի

389. ամենայն աշխարհի — աշխարհին ամենեցուն

390. իբրև զայս լուան և տեսին բազումը՝ որ էին — իսկ իբրև զայս տեսին և լուան, որք եին

ցրուեալք — ցրուեալ

391. աշխարհին և կամ ի հեռաւոր օտարութեան — աշխարհին կամ ի հեռաւոր աստարութիւն

զշինութիւն երկրին — զշինութիւն աշխարհին

392. զեկեղեցւոյն հաստատութիւն — զեկեղեցեացն հաստատութիւն

իսկ նա վաղվաղակի յարքունուտ գիր — իսկ նորա վաղվաղակի գիր

393. և ուխտ հաստատութեան տայր տանել առ նոսա հրամանաւ արքունի — և գիր հաստատութեան հրամանաւ արքունի տայր տանել առ նոսա

394. բայց թէպէտ և գիտէին նոքա զդանոտրիւն տէրութեանս՝ թէ — բայց նոքա թէպէտ և գիտեին զդան տէրութիւնն եթէ

մահ ևս — մահն ևս

395. զանգիտեցնէն — զանգիտեին

381. Բ. Ե. եթէ յազատաց իցէ, եթէ ի շինականաց, եթէ յեկեղեցոյ: — Գ. Դ. (եթ) իցէ և եթէ յեկեղեցոյ: — Ծ. Մերն՝ յեկեղեց. Այլ օր. յեկեղեցականաց:

382. Գ. Դ. Ե. — Բ. յիշարարանչիւր արարս. երդմունս կնքէր: — Զ. զիշարարանչիւր փառարարս Զայս ասէր և երդմունս (Կ): — Ծ. Այլք՝ արարս, երդմունս կնքէր:

383. Բ. Ե. ուր և:

384. Բ. Գ. Դ. Ե. ոք ականայ զմոգութիւն կալեալ էր:

385. Բ. Գ. Դ. Ե.:

386. Բ. Գ. Դ. Ե. Ե. Ծ. Այլք. էին ի դրանն արքունի:

387. Բ. Ե. եթէ որք ոչ սիրով ունեցին զգնեմազդէն, այնպիսեացն: — Գ. Դ. (եՈՈՍ) ունեին (ԶԱ): — Զ. (եՈՈՍ) ունին զօրէնս դնել մազդեգն, այնպիսեաց: — Է. (եՈՈՍ) ունին

զգնեմազդէն, (Ա): — Ծ. Երեք օր. զգնեմազդէն. Մի օր. զգնեմազդեգանց:

388. Բ. Գ. Դ. Ե. գինչ կամի:

389. Զ. ամենայն աշխարհին:

390. Զ. Վիւրի տպագրէն կը տարբերի զայն — ուղի:

391. Բ. Ե. աշխարհին և կամ ի հեռի օտարութեան: — Գ. Դ. (Աեկիշ) յօտարութեան: — Ծ. Երեք օր. ի հեռի:

392. Բ. Գ. Դ. Ե.:

393. Բ. և ուխտ հաստատութեան տայր տանել առ նոսա: — Գ. Դ. Ե. (եՈ) հաստատութեան (ՏՏ ԱՆ):

394. Բ. Գ. Ե. բայց նոքա քեպետ. գիտէին զդանութիւն տէրութեանն թէ: — Դ. (ԻՅ) թէպէտ (ԳՁՏ): — Զ. Է. (Բ) քեպետ և Գ) նոքա (ՁՏ) եթէ:

395. Բ. Գ. Դ. Ե. զանգիտեցին:

234

396. ոտիւք և արձակ ձեռքք հրամայեաց առ ինքն կոչել: Ածին == ոտիւք առ ինքն տայր ամէր: Ածին

397. զորդիսն == զորդիս

398. Եւ մինչդեռ ի ձմերոցին էր == Եւ մինչդեռ ի ձմերոցն էր

399. հրամայէր լինել == հրամայէր առնել

400. իբրև յերկարեցաւ ամբաստանութիւնն զաւուրս բազումս, պարտաւորեցաւ կողմ == իբրև յամեաց ամբաստանութիւնն աւուրս բազումս, պարտեցաւ կողմ

401. ընդ նմա էին, միարանք իցեն ընդ == ընդ նմայն եին, միարան եին ընդ յուխտ ապստամբութեանն == յուխտ ամբաստանութեանն

402. ի վրաց աշխարհէն == ի վրաց աշխարհն

403. յԱղուանից աշխարհէն == յԱղուանից աշխարհն

404. սպարապետն Անտիոքոս: Եւ ի բոլորեան յայտոյիկ թուղթան վաւերակաւ ի մատանի վասակայ եղեալ էր: Սոյն պէս խառն էր նաև ի մահ մոգուցն ի Զաւենաւանի: Եւ զբազում բերդս՝ զոր == սպարապետն անտիոքոս, և բոլորեան յայտ թուղթիս մատանի վասակայ եղեալ էր ի

վերայ, սոյնպէս և նա խառն էր ի մահ մոգուցն, ի զարևհանի և ի բազում բերդս զոր

235

յայտ առնէին == յայտոյի առնէին ի ժամանակին == ի ժամանակին յայնմիկ.

405. հրեշտակութեամբ իսկ զոր յղէր առ Յոյնս == հրեշտակութեամբ յղեալ էր նայրս առ յոյնս

406. անունն էր == անուն էր

407. մեծի ատենին == մեծ ատենին հրովարտական իսկ՝ զոր == հրովարտական զոր

տուեալ էր նորա == տուեալ էր նմա մատանեաւ == մատանեաւ

408. զամբաստանութիւնն նորա == զամբաստանութիւնն նորա

409. իւրովք, որ և յետ վճարելոյ պատերազմին == իւրովք յետ վճարելոյ ի պատերազմին

410. վասակ, թէ ո՞րպէս == վասակ, որպէս

411. երդմամբք խաբէր == երդմամբքն և խաբերայ իրիցամբքն, խաբէր

412. գերի տանէր զճառայս և զաղախնայս == գերի վարէր զճառայս և զաղախնայս

396. Բ. Ե. արձակ ոտիւք և ձեռքք հրամայէր առ ինքն կոչել: — Գ. Դ. Զ. Է. (ԱՅԵԶ) հրամայեաց (ԱԵԿ):

397. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ:

398. Բ. Գ. Դ. Ե. Եւ մինչդեռ անդէն ի Զրմերոցի էր: — Զ. (ԵՄԱ) ի ձմերոցին էր: — Է. (ԵՄ) անդէն ի ձմերոցին էր:

399. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Եւ երբք օր:

400. Գ. Դ. ի իւր տարբերին վերի տպագրէն երկարեցաւ... կողմն բառերով:

401. Զ. ընդ նմա [չունի մնացեալը]:

402. Բ. Ե:

403. Բ. Ե:

404. Բ. Ե. սպարապետն անտիոքոս: Եւ ի բոլորեան յայնմիկ թուղթն վաւերական մատանին վասակայ կոչեալ էր: Սոյնպէս խառն էր նաև ի մահ մոգուցն ի Զաւենաւանի: Եւ զբազում բերդս՝ զոր: — Գ. Դ. (ԱՅԵԻՅ) բոլորս (ՎՄ ՎԵԵՄ) և ի մահ մոգացն խառն էր նա ի Զաւ

րևհ աւանի (ԵԶԲԶ): — Զ. (Ս. Անտիոքոս (ԵԻԲ) յայտոյիկ (Թ) վաւերական մատանի (ՎԵԵՄ) ինչի՞նք ՄԻԻԶԵԱՅ): — Ե. երբք օր. վաւերական մատանին

405. Բ. իրեշտակութեամբ իսկ զոր յղեալ էր նորա առ յոյնս: — Գ. Դ. իւր տարբերին նաւերդէն առ յոյնն բառով: — Է. (ՀԻԶ) յղէր առ ճոյնս:

406. Բ. Գ. Դ. Ե:

407. Բ. Գ. Դ. Ե:

408. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է:

409. Բ. Գ. Դ. Ե. իւրովք, որ յետ վճարելոյ պատերազմին:

410. Բ. Գ. Դ. Ե:

411. Բ. Գ. Դ. Ե. երդմամբ խաբէր: — Ե. Մի օր. յաւելու՝ և խաբերայ իրիցամբքն: Ե. Այլք՝ գերի վարէր:

412. Բ. Գ. Դ. Ե. գերի վարէր զճառայս և զաղախնայս:

413. ամենայնի ֆեասու, և զող եւս
գտանէր հարկի աշխարհին, որ յարքու-
նիսն կրթայր: Նա և == ամենայն ֆեա-
սու. զող ևս գտանէր հարկացն տրքունի,
աշխարհին այրեսց: Նա և

414. ընկերացն նորա == ընկերաց նո-
րա

236

գչարիս նորա՝ զոր — գչարիսն զոր
էր ընդ == էր նորա ընդ

415. մոգացն == մոգուցն

416. ի փշտիպանացն == փուշտիպա-
նացն

417. որք ի կապանսն ապրեալ էին ==
որ ի կապանսն արգելեալ էին
յարքունիս, հարցին և. ցնոսա == յար-
քունիսն: Եջարց ցնոսա
և ասեն == և ասե

418. վասն չարութեան սորա == վասն
չարութեան նորա

419. հարուածք որ == հարուածքն որ

420. ի զօրքն արքունի == ընդ զաւրս
արքունի

421. առաջնորդ չարեաց այրդ այդ ե-
ղև: Եւ մինչդեռ այս ամեկնայն ամբաստա-
նութիւն == առաջնորդ այրդ այդ և: Եւ
մինչդեռ ամբաստանութիւն

422. էր գայեհոսի բազում == էր բա-
զում

որ եւս յառաջագոյն դատախազ == որ
և յառաջագոյն իսկ դատախազ

423. առաջի արքային == առաջի ար-
քայի

237

424. ընդ Հեռանայ Հոնի միաբանու-
թեամբ բազասական արքային, ի ժամա-
նակին՝ զի կոտորեաց Հեռանն == ընդ Խո-
ռնայ Հոնի. միաբանութեամբ բազասա-
կայ արքայի, ի ժամանակի իրբն կոտո-
րեաց Խոռնն

և բազում գերի և աւար խաղացոյց ==
և բազում աւար և գերի խաղացոյց

425. ի Հայոց և ի Վրաց և յԱղուա-
նից == ի Հայոց յաղուանից

426. եհաս խորհրդոցն ինքն իսկ Թա-
գաւորն == եհաս ինքնին Թագաւորն
էր Հայոց ի ժամանակին, և == էր ի
ժամանակին յայնմիկ, և

427. տեղեակ իսկ էին չար խորհրդոցն
նորա, զամենայն == տեղեակ էին ամե-
կնայն չարեաց նորա խորհրդոցն, զամե-
նայն

բազմագոյն խարդախութիւնսն, որ սը-
տութեամբ == բազում խարդախութիւնս
որով ստութեամբ

առ ընկերս == առ ընկերսն
Թագաւորն ինքնին == Թագաւորն իսկ
ինքնին

որ երբէք արդարութեամբ վաստակեալ
էր ի մանկութենէ == ոչ երբեք վաստա-
կեալ էր ի մանկութենէ իւրմէ, արդարու-
թեամբ:

413. Բ. Ե. ամենայնի վնասու, և զող եւս
գտանէր հարկի աշխարհին արեաց, որ յարքու-
նիսն կրթայր: Նա և — Գ. Գ. (Ա) վնասուն
(ԵԳԵԶԱ) որ յարքունիս (ԵՆԵ):

414. Բ. Գ. Գ. Ե:

415. Ե:

416. Գ. Ե. Ե. Երեք օր. փշտիպանացն —

Ե. Երեք օր. ի փուշտիպանացն:

417. Բ. Գ. Գ. Ե. որ ի կապանսն ապրեալք
էին:

418. Զ: — Բ. Գ. Գ. Ե. վասն չարութեան
դորս:

419. Բ. Գ. Գ. Ե:

420. Բ. ի զօրսն արքունի: — Գ. Գ. ի զօրս
(Ա):

421. Բ. Գ. Գ. Ե. [կը տարբերի վերի տպա-
գրէն ամբաստանութիւնս բառով]:

422. Զ. կուտէր գայեհոսի բազում:

423. Բ. Գ. Գ. Ե. արքայի:

424. Բ. Գ. Գ. Ե. ընդ Հեռանայ Հոնի՝ միա-
բանութեամբ բազասական արքայի. ի ժամա-
նակի՝ զի կոտորեաց Հեռանն:

425. Բ. Գ. Գ. Ե. ի հայոց. ի վրաց և յա-
ղուանից:

426. Բ. Գ. Գ. Ե. եհաս խորհրդոյն ինքն
թագաւորն:

427. Բ. Գ. Գ. տեղեակ իսկ էին ամենայն
չար խորհրդոցն նորա. զամենայն: — Ե. (ՏԻ
ԷԱԶ [խորհրդոցն (ՆԶ):

428. հազարապետն. Ածէք = հազարապետն և սսէ, ածէք

429. որք են ի բանտի անդ : = որ են ի բանդի :

ածին յերանկրացն զլիանակ = ածին զլիանակ

430. ուրացեալն են ի ճմարիտն Աստուծոյ = ուրացեալն են ի ճմարտին Աստուծոյ

431. ոչ գիտեն զինչ գործեն և կամ զինչ խօսին, քակի խաւարեալ է խորհուրդը նոցա. զտեալս = ոչ գիտեն զինչ տեսնեն կամ զինչ խաւսին : խաւարայիկն են խորհուրդը նոցա. զտարիս

յուխտ ստուլթեան = յուխտ սրբաբան զարանք = զարան

432. նորօք իսկ կատարէ = նորաւք կատարէ

433. կամացն իւրոց, որպէս երևի = կամաց իւրոց, որպէս և երևի

434. զանտն քրիստոնէութեան, վերինն երեսօք կարծէր ծածկել և թագուցանել զամենայն յարօրիւն իւր առաջի = զանտն քրիստոնէութեան, վերինն երեսօքն կարծէր ծածկել. ուստի և թարուցանել զամենայն առաջի

զամենայն նենգութիւնն իւր քրիստոնէութեամբն ծածկէր : Ռատի և ձեր իսկ կարծեցեալ մեծապէս = զամենայն նեն-

զաշխարհն վրաց = զաշխարհն վրաց
435. հարցէք, եթէ = հարցէք. զուխարհն եթէ

436. յազգականաց այտի դորա = յազգականաց դորա

զոր նախնեացն ձերոց մեծաւ աշխատութեամբ = որ ի նախնեացն ձերոց քաղաւ աշխատութեամբ

ի միում ամի = ի միում առաջ
զերկիրն ամենայն = զամենայն երկիրն
Տեսեր = տեսեր

զոր ունէր ստութեամբ = զոր ունէր երկրորդաբանք

չարագործութիւն դորա = չարագործութիւնն դորա

437. առ ո՛ր ք ի մահկանացուաց ստտի դա արդար գտցի = առ ո՛ր ք ի մարդկոն դա արդար գտանկիցի

438. ամբաստանութիւն՝ որ աշտմ յայտնի եղև զզմանէ, ո՛չ ահա = ամբաստանութիւնն դորա յայտնի եղև զզմանէ, ոչ ահա

439. լուեալ էր. բայց յոր դէմա ծածկեցէր, որք ձեզեն իսկ քուք գիտէր : Ինձ = լուեալ էր զզմանէ բայց յոր դէմա ծածկեցէք, և ինձ

Շարայարկի Հ. Ղ. ՏԱՅԵՆԻՆ

428. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ.

429. Բ. Գ. Դ. Ե. որ են ի բանտի անդ :

430. Բ. Ե. ուրացեալ են ի ճմարիտն աստուծո : — Գ. Դ. (Ուի) ճմարտեն Աստուծոյ :

— Ե. Երկու օր. ի ճմարտեն :
431. Բ. ո՛չ գիտեն զինչ գործեն և կամ զինչ խօսին. քանզի խաւարայիկն են խորհուրդը նոցա : Զտարիս : — Գ. Դ. [Կը տարբերին Բ.էն գտնույս բառով] : — Ե. (ՈԳԶԳ) և զինչ խօսին (Քիտիւն) : — Ե. (ՈԳԶԳԵԿԶԻԲ) խաւարեալ են (ԽՆ) գտնարս : — Ե. ԱՂԲ՝ խաւարայիկն են : Երեք օր. զտարիս :

432. Բ. Գ. Դ. Ե. :

433. Բ. Գ. Դ. Ե. կամաց իւրոց, որպէս և րևի :

434. Բ. Գ. Դ. գտնուն քրիստոնեութեանն, վերինն երեսօք կարծէր ծածկել և քաղաքացեալ զամենայն շարութիւնն իւր առաջի : — Ե. (ԶԳՎ) երեսօքն (ԿԻԵԹԶԻԽ) :

435. Բ. Գ. Դ. Ե. հարցէք ցաշխարհն երե :

436. Բ. Գ. Դ. Ե. յազգականաց անտի դորա :

437. Զ. [Կը տարբերի վերի տպագրէն գտտնիցի] :

438. Բ. Գ. Դ. [Կը տարբերին վերի տպագրէն յայտն բառով] :

439. Բ. Գ. Դ. Ե. լուեալ էր ձեր : Բայց յոր դէմա ծածկեցէր, դուք ձեզեն քաջ գիտէք. և ինձ :